

- KAN IKKE OPERERE MED DOBLE STANDARDER

Professor II og HMS viseadm. dir. Urban Kjellén,
Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse, NTNU og SN Power

Intervju av Lars Martin Hjorthol

Et norsk selskap kan ikke operere med andre HMS-standarder i utlandet enn i Norge, fastslår Urban Kjellén, viseadministrerende direktør for helse, miljø og sikkerhet i SN Power.

- Det betyr ikke at standardene må være eksakt like, men vi kan ikke ha store nivåforskjeller. Vi prøver å definere en standard som vi kan leve godt med, basert på beste internasjonale praksis, samtidig som vi tar hensyn til lokale forhold, sier Kjellén. Han er også professor II i sikkerhetsledelse ved NTNU.

SN Power er eid av Statkraft og Norfund, statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland. SN Power er engasjert i en rekke vannkraftprosjekter både i Asia og Latin-Amerika. Selskapet opererer på kommersielle vilkår, men skal også bidra til klare utviklingspolitiske mål.

- Prosjektene gir fattige land tilgang til miljøvennlig energi, og bidrar dermed til utvikling. I tillegg bidrar prosjektene til utvikling i lokal-samfunnet innenfor utdanning, helse, infrastruktur og utvikling av annen næringsvirksomhet, sier Kjellén. SN Powers målsetting er å bli et ledende vannkraftselskap i framvoksende økonomier, å bidra til økonomisk vekst og bærekraftig utvikling, heter det på selskapets hjemmeside. Men HMS-utfordringene kan være formidable i forbindelse med utbyggingsprosjekter i SN Powers markeder.

"13 døde i norsk prestisjeprosjekt", var forsideoppslaget i Aftenposten 1. november 2008. "SN Power står for noen av Norges største og mest roste miljøprosjekter i fattige land. Men suksessen har en dyster nedside: De to siste årene er 13 omkommet i forbindelse med arbeid på og ved anleggene", skrev avisen. Kritikken gjaldt særlig et vannkraftprosjekt i Himachal Pradesh, i indisk Himalaya, der SN Power har en eierandel på 43 prosent.

- Ingen overraskelse

- Oppslaget i Aftenposten kom ikke som en overraskelse på oss. Vi var veldig klar over problemene i India. Det var faktisk en av grunnene til at jeg ble ansatt i SN Power høsten 2007, sier Kjellén. Han hadde blant annet flere års erfaring med sikkerhetsledelse i Hydros internasjonale prosjekter.

- Selskapet så svært alvorlig på de mange ulykkene, og ledelsen og styret jobbet mye med å lage en strategi for å snu prosjektet. Vi la også fram problemene og våre bekymringer på Sikkerhetsdagene i oktober 2008, sier Kjellén.

Etter hvert klarte SN Power å overbevise de indiske majoritetseierne om at det måtte tas et fastere grep om prosjektets HMS-utfordringer. En erfaren HMS-sjef ble sendt fra Norge, og det ble satt i verk en rekke tiltak.

- Vi har fortsatt problemer, men vi har sett en positiv utvikling, sier Kjellén.

Til sammen har 14 arbeidere mistet livet i dødsulykker ved anlegget i India, de fleste i forbindelse med transport og veiarbeid. Etter at snuoperasjonen kom skikkelig i gang, har ulykkestallet gått kraftig tilbake, også når det gjelder skader og nestenulykker. Den siste dødsulykken skjedde våren 2010.

Kostbar snuoperasjon

Erfaringene fra India viste at det er mulig å snu en negativ utvikling. Men snuoperasjonen krevde mye krefter og ressurser, særlig fra ledelsen i selskapet. Mye tid gikk til krisehåndtering og brannslukking. Redusert omdømme var også en av postene på tapskontoen.

Reaktiv eller proaktiv - det er de to holdningene til HMS-arbeid Kjellén holder opp mot hverandre. Erfaringene fra India viser at det kreves en proaktiv tilnærming og detaljert planlegging av HMS-arbeidet i SN Powers markeder, oppsummerer han.

- HMS er en integrert, naturlig del av all vår virksomhet, gjennom alle faser av et prosjekt. HMS-krav skal være med fra starten av et prosjekt, helt fra de innledende mulighetsstudier. Veier, avstand til sykehus og sikkerhet for ansatte må også være med når vi vurderer et nytt prosjekt. Vi går ikke inn i prosjekter der vi føler at vi ikke kan leve opp til en forsvarlig HMS-standard, sier Kjellén.

Strengere krav

Det stilles også strenge kvalifikasjonskrav til kontraktører og underkontraktører. Det kan i noen tilfeller være et dilemma siden lokale selskaper kan bli ekskludert fra prosjekter.

- Det er ikke noe vi ønsker og vi forsøker å løfte HMS-nivået på lokale selskaper, gjerne i samarbeid med en internasjonal hovedentreprenør, for å sikre lokal utvikling, sier Kjellén.

- Strenge krav betyr altså at en må hente prosjektledelse på det internasjonale markedet. Men det aller meste av arbeidskraften vil likevel være lokal, så virkningen for sysselsettingen blir den samme, legger han til.

Sikkerhet for de ansatte i forbindelse med konflikter og kriminalitet kan også være et tema i flere land.

- Her har vi flere koblinger mellom HMS og CSR (bedriftens samfunnsansvar), spesielt når det gjelder miljø og helse. Den beste sikkerheten vi kan få er at lokalbefolkningen ser seg tjent med prosjektet og støtter det. Vi satser dessuten i hovedsak på mindre prosjekter og elvekraftverk. Vi prøver å unngå storprosjekter med betydelige negative konsekvenser for lokalbefolkningen, sier Kjellén.

En tilsynelatende paradoksal risiko med et godt integrert HMS-arbeid er at det nesten blir usynlig.

- Det kan virke som om vi har full kontroll, kanskje bedre enn vi har. Dermed får HMS lavere oppmerksomhet og HMS-standarder kan bli redusert. Vedvarende fokus er nøkkelen til et godt HMS-resultat over tid, sier Kjellén.